

Tiit Lepmann 60

Maikuu 15. päeval sai 60-aastaseks Tartu Ülikooli matemaatika instituudi koolimatemaatika keskuse juht dotsent TIIT LEPMANN.

Pärast ülikooli lõpetamist 1972. aastal töötas Tartus sündinud Lepmann kolm aastat matemaatikaõpetajana. 1975. aastast on tema elutee seotud Tartu Ülikooliga. Siin on ta läbinud akadeemilise karjääri astmed aspirandist dotsendini ning õpetanud matemaatika üldkursusi ning matemaatika didaktika üld- ja paljusid erikursusi. Õpetatavaid aineid süvitsi tundva, põhjaliku, avarapilgulise ning heatahtliku õppejõuna on ta pälvinud paljude üliõpilaspõlvkondade lugupidamise.

Jättes täpsema ülevaate andmise Tiit Lepmanni teadustegevusest ETIS¹⁵ hooleks, rõhutame vaid selle tihedat seotust reaalse elu püstitatud probleemidega.

Juubilari akadeemilise tegevusega võrreldes on vähemalt sama kaalukas olnud tema töö koolimatemaatika arendamisel. Seda nii matemaatikaõpikute autori, haridusministeeriumi matemaatika ainekomisjoni pikaajalise esimehe, õppekavakomisjonide liikme ning õpetajate täienduskoolitajana. Kuigi mõni tegevus, nagu õppekavaarendus, meenutab tihti võitlust nähtamatu sajapealise lohega, ei ole kahtlust, et Tiit Lepmann on kogu selle tööga väga hästi toime tulnud.

¹⁵ETIS – Eesti Teadusinfosüsteem.

Kõik eelnev ei oleks saanud teoks ilma Tiitu hellusega ümbritsenud ja kasvatanud vanemate, toetava ja armastava abikaasa, toredate tütarde ja armsate lastelaste ning heade sõprade ja kolleegideta.

Õnnitleme!

(Universitas Tartuensis, mai 2009)

Aastaraamatu toimetus palus juubilaril vastata ka mõningatele küsimustele. Järgnevalt on esitatud küsimused ja Tiit Lepmanni vastused nendele.

Kuidas sai Teist matemaatik?

Matemaatika oli koolis minule kõige lihtsam õppeaine. Lisaks soovitas seda teed jätkata ka minu matemaatikaõpetaja VAIKE REINO Tartu VII Keskkoolis. Kaalumisel oli vaid küsimus, kas valida õpetajakoolituse või siis puhta matemaatika suund. Arvan, et siin sai määravaks minu üks iseloomujoontest – tahe minna alati kindla peale välja. Seega valisin pedagoogilise suuna ja olin sellega kindlustanud enesele pääsu nõukogude armeest.

Mida on meelde jäänud õppetöö korraldusest Tartu Ülikoolis Teie õpingute ajal?

Põnev elu oli. Esimese ja teise kursuse alguses oli meie kursus töö kolhoosis. Mina esimesel kursusel ei võtnud sellest üritusest osa, olin linnas leivakombinaadis jahupuistaja. Teisel kursusel olime Karulas. Seal arenesid suhted kohalikega nii tormakalt, et käisime neile ka järgnevatel aastatel kultuurimajas *estraadietendusi* andmas. Kõike seda, see ju rühmavaimu tekitamine, võimaldas tolle aja õppekorraldus.

Õppetöoga seoses meenuvad sessid ja õppimine erinevates linna raamatukogudes. See oli tõeline töötegemise aeg. Elu selles osas oli karm – kui eksamiaines jäi arvestus saamata, siis oli kohe kaks võlgnevust ja ülikooli ukse taha jäämine oli väga tõenäone. Siis ei olnud üliõpilasel suuri valikuvõimalusi erinevate ainete valikul. Ühest küljest on see ju paha, teisalt tegi see aga elu märgatavalt lihtsamaks – sinu eest oli kõik planeeritud. Väga suur maht õppetöös

kulus sõjalisele õpetusele ja *punastele* ainetele. Aga meenutada, eriti koomilist, on nende ainete õpingutest tohutult palju . . .

Kuidas hindate matemaatikaga tegelemise võimalusi tänases Eestis võrreldes Teie õpiajaga?

Üliõpilasel on oma õpingute planeerimisel oluliselt suurem vabadus. Loomulikult kaasneb sellega ka suurem vastutus. Minu õpiajal oli rõhuvale enamusele üliõpilastest õppetöö tema põhitööks. Praegusel ajal on kaubandus ja elu täis nii palju ahvatlusi, et raha on alati juurde tarvis. Seega teenivad väga paljud üliõpilased õpingute kõrval ka raha. Paraku ei mahu tavaliselt aga õpingute nominaal-aega nii õppimine, raha teenimine kui ka üliõpilaselu.

Üleriigilises plaanis tundub, et matemaatikaga tegelemise võimalused on ahenenud. Tundub, et matemaatika ei ole enam ühiskonna poolt nii hinnatud ainevaldkond, kui ta oli seda kunagi.

Olete Tartu Ülikoolis õpetanud aastaid mitmeid matemaatilisi distsipliine. Kuidas on aegade jooksul muutunud üliõpilaste matemaatilise ettevalmistuse tase?

Nii palju kui minu mälu mäletab, on kogu aeg räägitud, et õpilaste tase matemaatikas langeb ja et koolilõpetajad ei oska isegi protsenti arvutada. Hetkel see ilmselt nii ka on. On ju matemaatika õppetundide arvu õppekavas vähendatud juba kahe õppeaasta võrra. Viimane kärbe viib selle miinimummahu gümnaasiumis nädalatundide arvuni 3+3+2 (klassid 10; 11; 12). Mida loota lõpetanult, kes 12. klassis on õppinud 2 tundi nädalas matemaatikat? Loomulikult võimaldab õppekava võtta valik- ja vabade tundide arvelt matemaatikale ka lisatunde. Kõik sõltub konkreetsest koolist. Riigieksam paraku kontrollib aga vaid seda miinimumtundide arvule mõeldud materjali. Ja nii ongi loodud olukord, kus lisaks võetud/ saadud aeg rakendub ettevalmistamiseks miinimummahule vastavaks riigieksamiks. Võrrelduna mitmete välisriikide matemaatikaga jääb meil õpetatav matemaatika seetõttu just sisult väga ahtake-seks.

Milliseid reegleid olete jälginud, et säilitada oma loomeenergiat?

Ei mingeid erilisi reegleid. Olen püüdnud võimaluse korral tegeleda just selliste asjadega, mis mind ennast n-ö sütitavad. Paraku aga muu administratiivse tegevuse kõrvalt kipub selleks aega nappima. Viimastel aastatel on mind tugevalt kaasa haaranud dünaamilise geomeetria erinevad tarkvaraprogrammid ja nende kasutamise võimaluste uurimine koolitöös. Samas tunnen jätkuvalt huvi ka muude tegevusele suunatud geomeetriaõpetuse võtete arendamise vastu.

Kuidas hindate matemaatiku elukutset? Millised on selle meeldivad ja ebameeldivad küljed?

Ei pea ennast n-ö puhtmatemaatikuks. Seetõttu ei tasuks minu vastust ka väga tõsiselt võtta. Esitan vaid paar uitmõtet. Arvan, et matemaatik tunneb end oma erialases tegevuses märgatavamalt vabamalt kui mõne teise eriala inimene. Ja vabadus on asi, mida ei saa kunagi üle hinnata. Teiseks, eriala üks oluline puudus on ilmselt see, et erialavälises seltskonnas pole matemaatikul oma erialastest asjadest suurt midagi rääkida. Arstidel, õpetajatel, juristidel, geonitehnoloogidel jt on aga jutuainet igat liiki seltskonna tarvis ilmselt küll ja küll.

Millega tegelete praegu?

Lõpetasin just ühe pikema artikli matemaatika lõimimisvõimalustest kooli teiste õppeainetega ja igapäevaeluga. Edasi oleme teaduskonna koolimatemaatika keskuses EDUKO programmi toel alustanud projekti, mille eesmärgiks on koguda ja levitada interneti teel meie matemaatikaõpetajate rikkalikke ainedidaktilisi teadmisi ja kogemusi. See on mitmeaastane projekt, kus ootame olulist tuge meie õpetajatelt. Samas saaksime selle tegevuse kaudu hulgaliselt materjali nii meie noortele kui ka vanematele õpetajatele oma töö tõhustamiseks ja huvitavamaks tegemiseks.